

AZ MTA PEDAGÓGIAI BIZOTTSÁGA

1. A bizottság a Magyar Tudományos Akadémia Filozófia és Történettudományok Osztályának felhívása nyomán az 1983. évben a neveléstudomány interdiszciplináris kapcsolatainak vizsgálatát állította programjának középpontjába. A munka alapjául 22 elemző tanulmány szolgált, amelyet 15 felkért szakember: Balázs Györgyné, Bartal Andrea, Benedek András, Csőregh Éva, Fábíán Zoltán, Farkas Endre, Fercsik János, Gáspárt László, Halász Gábor, Háber Judit, Horváth Márton, Komlósi Sándor, Kontra György, Kozma Tamás, Mészáros István, Mezei Gyula, Nagy József, Petrikás Árpád, Schiffer Péter, Vastagh Zoltán, Victor András egy-egy meghatározott tudományterület és a pedagógia kapcsolatáról készített, és a bizottság – a szerzők bevonásával – 1983. március 29-én és április 23-án egész napos üléseken megvitattott. A tanulmányok eredményeire és a vita tanulságaira támaszkodva készítette el Hunyady Györgyné és Salamon Zoltán a problémakör részletes áttekintését „A pedagógia és a határos tudományok kapcsolatai” címmel. Ezt a bizottság október 28-i ülésén tűzte napirendre, és – a szerzőknek köszönetét nyilvánítva – határozott az Osztály elé való terjesztéséről. (Az áttekintő tanulmányt a Magyar Pedagógia 1984. évi 3. száma fogja közölni, a vitaindító elemzések pedig a Tanulmányok a neveléstudomány köréből sorozat következő kötetében jelennek meg.)

2. Októberi ülésén a bizottság napirendre tűzte a Művelődési Minisztérium által közzétett, a közoktatás és a felsőoktatás fejlesztésére irányuló javaslatokat is – főképpen azt vizsgálva, milyen tanulságok és feladatok adódnak e dokumentumok tükrében a neveléstudomány számára. Zibolen Endre bevezetőben felvetette, hogy a javaslatok egyik-másik fejezetét olvasva az a benyomása, hogy neveléstudományunknak még mindig nem sikerült legsajátabb tárgyát, az oktató-nevelő munkát és annak intézményes szervezetét mindenben jól tükröző fogalomrendszert kidolgoznia, de – és ez talán még nagyobb nehézségek forrása ezúttal – még klasszikusnak minősíthető fogalmi kategóriáit sem tudta némelyik határos társadalomtudomány művelőivel elfogadtatni. E tekintetben – legalábbis ami az eredmények hatékony tudományos propagandáját illeti – nyilván a bizottság tagjait is terheli mulasztás. Megjegyzi, hogy a javaslatokban szakmai körökben folyó vitában joggal mutattak rá, hogy az iskolában elsajátítandó műveltség tartalomra vonatkozó, okkal sokszor hivatkozott akadémiai „fehér könyvben” adott válasz már tárgyának természete miatt sem tekinthető a probléma végleges megoldásának. Nem tud azonban róla, hogy illetékes fórumokon felmerült volna, van-e a neveléstudománynak az MTA EKB műveltségkoncepciójával egybevethető – és ha a szükség kívánná, azzal tudományos rangban egybevethető tantervelméleti koncepciója. Ha pedig nincs, milyen feltételekre lenne szükség megteremtéséhez. Szerinte egyébként látna mindkét javaslatban tovább él a (lényegét tekintve Herbart álláspontjával egybeeső) felfogás, hogy a szakoktatás – természete szerint nem művelő hatású. Márpedig, ha ebben a kérdésben pedagógiánk nem szorgalmazza a tisztánlátást, a praxistól és a praxisorientált közoktatási irányítástól hasztalan várunk e tekintetben fordulatot. Horváth Márton is fontos tennivalónak tartja annak vizsgálatát, miért hiányoznak a dokumentumokból a neveléstudomány eredményei. Nagy Sándor a bizottság feladatának tekintő annak vizsgálatát, megvannak-e a feltételek a neveléstudományi kutatásban ahhoz, hogy hozzájáruljon a tervek megvalósításához. Van-e lehetőség, hogy áttekintse, a folyó kutatások mennyiben fedik le a dokumentumokban megjelenő teljes nevelési és oktatási folyamat tervezésének igényét. Fontos mozzanat a képzés tartalmának a „kimenet” felől való szabályozása. Ennek érdekében az új tematikáknak az ismeret-, tudás-, művelet- és eszközrend-

szert kellene megfogalmazniok, ami természetesen csak folyamatosan közelíthető meg. Vastagh Zoltán a pedagógusképzés példáján mutatott rá, hogy az ilyen szabályozás megvalósításához jelenlegi tudásunk kevés, ezért nagyobb teret kellene biztosítani a beválás kutatásának. Hunyady Györgyné ebben az összefüggésben arra figyelmeztetett, hogy a kimeneti oldalról való közelítést megnehezíti, hogy az iskolák eredményességének mérése elszakadhat a „bemeneti” tényezőktől, a helyi objektív körülményektől. A javaslatokban foglalt ellentmondásokból fakadó pedagógiai problémákra utalt Köte Sándor, amikor – például – hatékonyabb tehetséggondozásról szólnak, de a felsőoktatásba felvehető hallgatók számát maximálják, minőségi követelményeket állítanak előtérbe, de a személyi, dologi, igazgatási feltételek nem változnak. A pedagógus közvélemény megnyerésének nélkülözhetetlen voltára mutatott rá Zrinszky László a dokumentumok fogadtatásának tapasztalatai alapján, Szebenyi Péterné mindennek-előtt a továbbképzés vonatkozásában emelte ki érdekeltté tételük fontosságát.

Bartal Andrea